

Θέμα της διδακτικής πρότασης

Η 3^η φάση του Πελοποννησιακού πολέμου: Δεκελεικός πόλεμος

Τάξη: Α Γυμνασίου

Στοχοθεσία

Επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να προσδιορίσουν τη δράση των αντιμαχόμενων ομάδων κατά τη 3^η φάση του Πελοποννησιακού πολέμου, τη διάρκεια και τα αποτελέσματά της.

Διδακτική πορεία

Οι μαθητές/τριες, παράλληλα με τη διδασκαλία της αντίστοιχης ενότητας του βιβλίου τους, μελετούν ένα πίνακα με τα κύρια γεγονότα που συνέβησαν κατά την 3^η φάση του Πελοποννησιακού πολέμου, αποσπάσματα από το Βιβλίο Η του Θουκυδίδη και ένα χάρτη. Στη συνέχεια, στην τάξη ή στο σπίτι τους ασχολούνται με τις δραστηριότητες που αναφέρονται παρακάτω.

Δραστηριότητες

Η 3^η φάση του Πελοποννησιακού πολέμου τελειώνει με την ήττα και τη συνθηκολόγηση των Αθηναίων. Οι ακόλουθες δραστηριότητες θα μας βοηθήσουν να ανιχνεύσουμε τα κυριότερα γεγονότα που αποδυνάμωσαν την Αθήνα στη διάρκεια της τελευταίας φάσης του Πελοποννησιακού πολέμου.

1^η Δραστηριότητα

Στον παρακάτω πίνακα αναφέρονται με τη χρονική σειρά που συνέβησαν διάφορα γεγονότα, τα οποία συνέβησαν στη διάρκεια της 3^{ης} φάσης του Πελοποννησιακού πολέμου. Με βάση τα στοιχεία του πίνακα να απαντήσετε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

<i>Χρόνος</i>	<i>Γεγονότα τα οποία συνέβησαν κατά την 3η φάση του Πελοποννησιακού πολέμου</i>
413	Ο Σπαρτιάτης Άγης, μετά την καταστροφή των Αθηναίων στη Σικελία, τειχίζει τη Δεκέλεια στην Αττική και αποκλείει τους Αθηναίους από ξηράς
413	Οι Κορίνθιοι αρχίζουν να ναυπηγούν τριήρεις
413	Ετοιμασίες συμμάχων των Αθηναίων για αποστασία (Ευβοείς, Λέσβιοι κ.ά.)

413	Οι Πέρσες παρεμβαίνουν στα εσωτερικά των ελληνικών πόλεων (ο Τισσαφέρνης και ο Φαρνάβαζος υποκινούν εξεγέρσεις ολιγαρχικών με τη βοήθεια της Σπάρτης)
412	Προσωρινή κατάλυση της δημοκρατίας στην Αθήνα (αρχή των Προβούλων, 411 ολιγαρχία)
411	Αποστασία Βυζαντίου
411	Ο Αλκιβιάδης πρωτοστατεί στην αποστασία της Χίου, των Ερυθρών, των Κλαζομενών, της Εφέσου, της Μιλήτου κ.ά. πόλεων
411	Συμφωνία για χρηματική ενίσχυση της Σπάρτης από τους Πέρσες
411	Δράση μοίρας του αθηναϊκού στόλου με σχετική επιτυχία για τον περιορισμό των αποστασιών
411	Λιποταξία του Αλκιβιάδη στους Πέρσες, στους οποίους δίνει συμβουλές προδοτικές για τις ελληνικές πόλεις
411	Παραμονή του αθηναϊκού στόλου στη Σάμο
411-410	Επιστροφή του Αλκιβιάδη στον αθηναϊκό στόλο στη Σάμο. Ο αθηναϊκός στόλος υπό την αρχηγία του Αλκιβιάδη νικά το σπαρτιατικό υπό την αρχηγία του Μίνδαρου στην Άβυδο και την Κύζικο
410	Παλινόρθωση της δημοκρατίας στην Αθήνα
407	Οι Αθηναίοι νικούν το σπαρτιάτη Καλλικρατίδα σε ναυμαχία στις Αργινούσες
406	Ο σπαρτιάτης Λύσανδρος νικά τους Αθηναίους στο Νότιον της Σάμου
405	Ο Λύσανδρος καταστρέφει τον αθηναϊκό στόλο υπό την αρχηγία του Κόνωνα στους Αιγός ποταμούς
405	Γενικεύονται οι αποστασίες των συμμάχων των Αθηναίων
405	Οι Σπαρτιάτες πολιορκούν την Αθήνα από ξηρά (υπό την αρχηγία των Άγη και Παυσανία) και από θάλασσα (υπό την αρχηγία του Λύσανδρου)
404	Οι Αθηναίοι συνθηκολογούν με ταπεινωτικούς όρους (κατεδάφιση των μακρών τειχών, παράδοση στόλου, αποχώρηση των αθηναϊκών φρουρών από όλες τις συμμαχικές πόλεις, επιστροφή στην Αθήνα των ολιγαρχικών εξόριστων, δέσμευση για συμμετοχή στις εκστρατείες των Σπαρτιατών)

Ερωτήσεις

1. Να διακρίνετε ποια από τα «Γεγονότα που συνέβησαν στη διάρκεια της 3^{ης} φάσης του Πελοποννησιακού πολέμου» οδήγησαν τους Αθηναίους στην αποδοχή της ήττας τους και τη συνθηκολόγηση.
2. Ποιο ή ποια γεγονότα κατά τη γνώμη σας είχε τις σοβαρότερες επιπτώσεις στην ήττα των Αθηναίων;

2^η Δραστηριότητα

ι. Διαβάστε το παρακάτω απόσπασμα του ιστορικού Θουκυδίδη, το οποίο αναφέρεται στις διαθέσεις των άλλων πόλεων απέναντι στους Αθηναίους και τους Λακεδαιμονίους μετά τη λήξη της 2^{ης} φάσης του Πελοποννησιακού πολέμου. Στη συνέχεια, να συμπληρώσετε το παρακάτω σχήμα με έξι τουλάχιστον κατηγορήματα της κεντρικής έννοιας.

Αι διαθέσεις των άλλων πολιτειών έναντι των Αθηναίων και των Λακεδαιμονίων

Από τη μεγάλη καταστροφή των Αθηναίων στην Σικελία, ολόκληρη η Ελλάδα συνταράχθηκε, κατά το χειμώνα που ακολούθησε. Οι ουδέτεροι είχαν πειστεί, ότι και απρόσκλητοι ακόμη όφειλαν να εγκαταλείψουν την μέχρι τότε ουδετερότητά τους και να επιτεθούν με δική τους πρωτοβουλία κατά των Αθηναίων, διότι καθένας από αυτούς πίστευε ότι, αν αυτοί πετύχαιναν στη Σικελία, θα έκαναν επίθεση και εναντίον τους και συγχρόνως, ότι ο πόλεμος στο εξής θα είναι σύντομος, και ότι θα ήταν τιμητικό για τους ίδιους να συμμετέχουν σε αυτόν. Οι σύμμαχοι, εξάλλου, των Λακεδαιμονίων εμπνέονταν περισσότερο παρά πριν από τον κοινό πόθο να απαλλαγούν γρήγορα από τις μεγάλες ταλαιπωρίες του πολέμου. Αλλά οι υπήκοοι προπάντων των Αθηναίων έδειχναν μεγάλη επιθυμία, να αποτινάξουν την κυριαρχία τους, ακόμη και αν οι δυνάμεις τους, ύστερα από ορθή εκτίμηση, δεν ήσαν επαρκείς για αυτό, διότι στις κρίσεις τους παρασύρονταν από τον επαναστατικό οργασμό και δεν ήθελαν να παραδεχθούν καν, ότι οι Αθηναίοι ήταν ενδεχόμενο να αντέξουν κατά το προσεχές καλοκαίρι. Όλα ταύτα ήσαν ενθαρρυντικότερα για τους Λακεδαιμονίους και προ πάντων η προσδοκία, ότι οι σύμμαχοί τους από τη Σικελία, που απέκτησαν ήδη και στόλο από την ανάγκη των περιστάσεων, έμελλαν να έλθουν να τους ενισχύσουν, με μεγάλες δυνάμεις στις αρχές της άνοιξης. Και επειδή από όλα τα σημεία τους χαμογελούσε η ελπίδα, αποφάσισαν να συνεχίσουν τον πόλεμον με ένταση [...] (Θουκυδίδου Ιστορία, Βιβλίο Η.2)

Οι διαθέσεις των ελληνικών πόλεων μετά τη σικελική εκστρατεία

ii. Στη διάρκεια της 3^{ης} φάσης του Πελοποννησιακού πολέμου συνομολογήθηκαν τρεις συνθήκες μεταξύ των Λακεδαιμονίων και του βασιλιά των Περσών. Διαβάστε τα αποσπάσματα του ιστορικού Θουκυδίδη που αναφέρονται στις τρεις αυτές συνθήκες για να απαντήσετε, στη συνέχεια, στις ακόλουθες ερωτήσεις.

H.18. Πρώτη συμμαχία των Λακεδαιμονίων και του βασιλέως των Περσών

«Οι Λακεδαιμόνιοι και οι σύμμαχοί τους συνομολογούν με τον Βασιλέα και τον Τισσαφέρνη συμμαχία, με τους επομένους όρους. Όλη η χώρα και όλες οι πόλεις, όσες είναι στην κατοχή του Βασιλέα, ή ήταν στην κατοχή των προγόνων του Βασιλέα, θα ανήκουν στον Βασιλέα και όσα χρήματα και άλλα πλεονεκτήματα περιέρχονταν από τις πόλεις αυτές στους Αθηναίους, ο Βασιλεύς και οι Λακεδαιμόνιοι με τους συμμάχους τους, ενεργώντας από κοινού, θα τα εμποδίσουν, ώστε στο εξής ούτε χρήματα να λαμβάνουν οι Αθηναίοι, ούτε άλλα πλεονεκτήματα.

«Τον πόλεμο κατά των Αθηναίων θα διεξαγάγουν από κοινού ο Βασιλεύς και οι Λακεδαιμόνιοι με τους συμμάχους τους, και δεν επιτρέπεται τερματισμός του πολέμου παρά μόνο κατόπιν κοινής συμφωνίας του Βασιλέα και των Λακεδαιμονίων με τους συμμάχους τους.

«Οποιοσδήποτε αποστατήσει από τον Βασιλέα θα είναι εχθρός και των Λακεδαιμονίων και των συμμάχων τους. Και όμοια οποιοσδήποτε αποστατήσει από τους Λακεδαιμονίους και τους συμμάχους τους θα είναι εχθρός του Βασιλέα.»

H.37. Δεύτερη συμμαχία των Λακεδαιμονίων και του Βασιλέως των Περσών

«Συνθήκη μεταξύ Λακεδαιμονίων και των συμμάχων τους προς τον βασιλέα Δαρείον και τους υιούς του Βασιλέα και τον Τισσαφέρνη. Συνομολογείται μεταξύ των ανωτέρω συνθήκη ειρήνης και φιλίας, με τους επομένους όρους.

«Απαγορεύεται στους Λακεδαιμονίους και τους συμμάχους τους επιδρομή, με σκοπό τον πόλεμο ή οιαδήποτε βλάβη εναντίον κάθε χώρας και κάθε πόλης, που ανήκουν στο βασιλέα Δαρείο ή ανήκαν στον πατέρα ή τους προγόνους του και επίσης απαγορεύεται στους Λακεδαιμονίους και τους συμμάχους τους η είσπραξη φόρων από αυτές τις πόλεις. Επίσης απαγορεύεται στο βασιλέα Δαρείον και εκείνους, πάνω στους οποίους εκτείνεται η κυριαρχία του, επιδρομή κατά των Λακεδαιμονίων και των συμμάχων τους, με σκοπό τον πόλεμο ή οιαδήποτε βλάβη. [...]

«Τον πόλεμο κατά των Αθηναίων θα διεξαγάγουν από κοινού και εάν αποφασιστεί ο τερματισμός αυτού, αυτός θα γίνει επίσης από κοινού.

«Ο Βασιλεύς υποχρεούται να καταβάλει τη δαπάνη ολόκληρου του στρατού, ο οποίος, σύμφωνα με δική του πρόσκληση, θα βρίσκεται στο έδαφός του.

«Εάν καμία από τις πόλεις που συνομολόγησαν την παρούσα συνθήκη, επιτεθεί κατά της χώρας του Βασιλέα, οι υπόλοιπες υποχρεούνται να την εμποδίσουν και να βοηθήσουν τον Βασιλέα με όλες τους τις δυνάμεις. Και εάν κανείς από τους κατοίκους της χώρας του Βασιλέα ή από τις χώρες, όσες υπόκεινται στην κυριαρχία του, επιτεθεί κατά του εδάφους των Λακεδαιμονίων ή των συμμάχων τους, ο Βασιλεύς υποχρεούται να τον εμποδίσει και να τους βοηθήσει με όλες του τις δυνάμεις.»

H.58. Τρίτη συμμαχία των Λακεδαιμονίων και του Βασιλέως των Περσών

«Κατά το δέκατον τρίτον έτος της βασιλείας του Δαρείου, και ενώ ήταν έφορος στη Σπάρτη ο Αλεξιππίδας, συνομολογήθηκε στην πεδιάδα του Μαιάνδρου συνθήκη μεταξύ των Πελοποννησίων και των συμμάχων αφενός, και του Τισσαφέρνη, του Ιεραμένου και των υιών του Φαρνάκου, αφετέρου, η οποία αφορούσε τα συμφέροντα του Βασιλέα και των Λακεδαιμονίων καθώς και των συμμάχων τους.

«Οι κτήσεις του Βασιλέα, που βρίσκονται στην Ασία, εξακολουθούν να ανήκουν σε αυτόν και ο Βασιλεύς δικαιούται να λαμβάνει για τις κτήσεις του οποιαδήποτε μέτρα θέλει.

«Απαγορεύεται στους Λακεδαιμονίους και τους συμμάχους τους επιδρομή, με σκοπό οιαδήποτε βλάβη εναντίον των κτήσεων του Βασιλέα, καθώς επίσης απαγορεύεται στον Βασιλέα οιαδήποτε επιδρομή, με σκοπό τη βλάβη, εναντίον των κτήσεων των Λακεδαιμονίων ή των συμμάχων τους.

«Εάν κανείς από τους Λακεδαιμονίους ή τους συμμάχους τους έλθει, με σκοπό τη βλάβη εναντίον των κτήσεων του Βασιλέα, οι Λακεδαιμόνιοι και οι σύμμαχοι τους οφείλουν να τον εμποδίζουν. Και εάν κανείς έρχεται από την επικράτεια του Βασιλέα, με σκοπό τη βλάβη, κατά των Λακεδαιμονίων ή των συμμάχων τους, ο Βασιλεύς οφείλει να τον εμποδίζει.

«Ο Τισσαφέρνης υποχρεούται να παρέχει, σύμφωνα με τα ήδη συμφωνημένα, τα αναγκαία χρήματα για τη συντήρηση της σημερινής δύναμης του Πελοποννησιακού στόλου, έως ότου έλθει ο στόλος του Βασιλέα. Μετά την άφιξη του στόλου του Βασιλέα, οι Λακεδαιμόνιοι και οι σύμμαχοι τους δικαιούνται, εάν θέλουν, να συντηρούν το στόλο με δικά τους μέσα, αλλά αν θέλουν να λαμβάνουν τα αναγκαία χρήματα τη συντήρησή του από τον Τισσαφέρνη, αυτός υποχρεούται να τα παρέχει. Σε αυτή την περίπτωση, οι Λακεδαιμόνιοι και οι σύμμαχοι θα αποδώσουν κατά το τέλος του πολέμου τα ποσά, τα οποία θα έχουν λάβει.

«Μετά την άφιξη του στόλου του Βασιλέα, ο στόλος των Λακεδαιμονίων και ο στόλος των συμμάχων τους και ο στόλος του Βασιλέα θα διεξάγουν από κοινού τις πολεμικές εχθροπραξίες, σύμφωνα με το σχέδιο, για το οποίο θα μείνουν σύμφωνοι ο Τισσαφέρνης, οι Λακεδαιμόνιοι και οι σύμμαχοι τους. Και εάν πρόκειται να συνομολογηθεί ειρήνη προς τους Αθηναίους, η ειρήνη θα συνομολογηθεί με τον ίδιο επίσης τρόπο.»

Ερωτήσεις

1. Τι συμφωνήθηκε μεταξύ του βασιλιά των Περσών και των Λακεδαιμονίων σε κάθε μία από τις τρεις συνθήκες;
2. Εναντίον ποιων στρέφονται κυρίως αυτές οι συνθήκες;
3. Ποιος ή ποιοι όροι των συνθηκών είχε, κατά τη γνώμη σας, τις σοβαρότερες επιπτώσεις για τους Αθηναίους;

3^η Δραστηριότητα

Συμβουλευτείτε τον πίνακα που σας δίνεται παραπάνω. Δείτε προσεκτικά τον ακόλουθο χάρτη για να απαντήσετε στο ακόλουθο ερώτημα:

Ποια είναι κατά χρονολογική σειρά τα γεγονότα που έχουν σημειωθεί με αριθμούς επάνω στο χάρτη; (Μπορείτε να φτιάξετε ένα σύντομο υπόμνημα και να αντιστοιχήσετε τους αριθμούς με ένα σύντομο κείμενο)

3^η φάση του Πελοποννησιακού πολέμου: Δεκελεικός πόλεμος

